

Kitüntetések a Magyar Opera Napján

Erkel Ferenc, a nemzeti romantikus opera megteremtőjének születésnapját, november 7-ét 2013-ban nyilvánították a magyar opera napjává. E dátummal nyílt újra az Opera másik játszóhelye, az Erkel Színház.

2015-ben a Magyar Állami Operaház „új hagyományt” kívánt teremteni a díjainak, az előző évadban nyújtott szakmai teljesítményekért odaítélhető elismerések és a jubileumi gyűrűk átadására, ezért a díjak ünnepélyes átadását a Magyar Opera Napjához időzítették. Ilyenkor az intézmény művészei mellett azokat is díjazták, akik a háttérben segítik az Opera és

az Erkel Színház bemutatóinak és előadásainak létrejöttét.

2016. november 6-án este Erkel: *Báthori Mária* c. operáját koncertszerű előadáson mutatták be az Erkel Színházban. A ritkán játszott opera kezdete előtt vehették át díjaikat az idei kitüntetettek.

„Az előadásokért” emlékérmeket a művészeti ügykezelés területén dolgozó operaházi mun-

katársak vehetik át. Idén **Lénárd Tibor** fény-
szabályozó-kezelőnek és **Borda Tamás** díszít-
tőnek ítelték az elismerést. A *Vasfüggöny díjat*
Pauscher Gyula főcipész és **Czigner László**
főgondnok kapta. A *Vágó Nelly-emlékérmeket*
Rományi Nóra jelmeztervező vehette át.

Kitüntetésük alkalmából a díjazottakat munkáikról Kárpáti Imre kérdezte:

„Az előadásokért” emlékérmeket kapott:

Lénárd Tibor, az Operaház fény- szabályozójának kezelője

1990-ben jöttem
elektrikusnak az
Operaházhoz. Elő-
zőleg elektrotech-
nikusként dolgoz-
tam a Ganz Mű-
szer Művekben,
majd a Compu-
texthez kerültem,
parabolaantenná-
kat szervizeltem
és telepítettem.

A keresztapám, Lénárd Andor volt akkoriban az Operaház zenekarának igazgatója, sokszor meglátogattam a munkahelyén. Nekem nagyon tetszett a színház „levegője”, és megkérdeztem a keresztapámat, nem dolgozhatnék-e itt. Összehozott az épület főelektrikusával, Czeiner Lászlóval, aki felvett. Két évet dolgoztam az „elektrikus” beosztásban, és ez nagyon jó volt, mert ezalatt megismertem az épület teljes erősáramú hálózatát. Szerettem ebben a csoportban dolgozni, mégis úgy gondoltam, ha már színházban vagyok, jó lenne az előadással és a színpadi dolgokkal foglalkozni. Üresedés volt a világosítóknál, így az akkori fővilágosító, Bornyai József átvett a csoportjába.

Az Operaház világosítói létszáma 21 fő, a világosítótár több csoportra van osztva. Vannak „városi” és „ligeti” oldali csoportok, karzatosok, fejjepesek és fény-
szabályozó-kezelők. Én a városi oldal világosítói csoportjába kerültem. Itt dolgoztam három évet. Amikor szükség lett egy új fény-
szabályozó-kezelőre, akkor már hobbi-
szinten számítástechnikával is foglalkoztam, megkérdezték, lenne-e kedvem hozzá. Mindez 1996-ban történt, azóta vagyok fény-
szabályozó-kezelő.

Feladatomban a próbák során a rendező és a fővilágosító utasítása szerint az előadások világítási programját összeállítani a „célszámítógépen”, és az így elkészült programot a későbbiekben a fény-
szabályozó helyiségből az előadásokon lejátszani. Ketten vagyunk fény-
szabályozó-kezelői beosztásban, Herfert Szabolcs a társam, mindketten ismerünk minden repertoáron levő darabot, így bármelyik előadás-
son képesek vagyunk ellátni a feladatunkat. Az évadban minden előadásra és a próbák nagy részén egyikünk mindig jelen van, de a nyári szünetet megkapjuk, és csak egy-egy kivételes alkalommal, például vendégjátékok esetében dolgozunk. Részt veszünk az Operaház külföldi vendégjátékain is, illetve a margitszigeti vagy vidéki vendégszerepléseken, úgynevezett táj-
lásokon.

Egy-egy bemutató előkészítésébe a rendelkező próbák után, a díszletszerelésnél kapcsolódik be a világosítótár, mert előfordulhat, hogy a díszletbe kell valamilyen elektromos berendezést beszerezni, vagy éppen a beépülő díszletek fölé kell lámpákat bekötni. A díszletállítás után a díszlet- és jelmeztervezőkkel, fővilágosító-
knal, Both András világítási tárvezetővel, Panyik Tóth Lilla fővilágosítóval és ha van, akkor a látványtervezővel tartunk egy világítási próbát, ahol jelenetenként végigvesszük a darabot és beállítjuk a fényeket. Ezt a beállítást rögzítjük a számítógépen, és az így elkészült programsor lesz az előadás világításának alapja. A színpadi világítás nagy részéhez robotlámpáink vannak, amelyeket a fény-
szabályozó pultról tudunk irányítani. A többi fényvetőt a világosítók állítják be. Ilyenkor mondja el a rendező azt is, hogy melyik szereplő honnan jön be a színpadra, és ki az, akit fejjepével kísélni kell. Ezeket a próbákra a nézőtér közepén ülünk a rendezői pultnál, és felvisszük a jeleket a fény-
szabályozó számítógépre. Amikor a végigmenő próbákra a rendező vagy a fővilágosító, látványtervező kér valamilyen módosítást a programban, korrigálunk. A kész világítási programot különböző szerverekre több példányba kimásoljuk, így őrizzük. Minden előadásról készítünk egy videofelvételt, hogy amikor a darab újra előadásra kerül, pontosan ugyanolyan legyen, mint a bemutatásakor volt. Ezeket a felvételeket is tároljuk úgy, hogy az előadás a dokumentációk alapján mindenkor visszakereshető és reprodukálható lehessen.

A műsoron szereplő előadások bedíszletezése után a világosítók egy szcenáriumból beállítják a fényvetőket, mi pedig betöltjük a fény-
szabályozó pultba a megfelelő programot. Az előadás kottájába beírt jelzések alapján az ügyelő jelzésére zenei helyeken, mikor felvillan a fény-
szabályozó pulton egy LED, indítjuk a képváltást.

A világítási berendezések terén az Operaházban „ufó” technika van. Az utóbbi időben nagyon sok lámpát kaptunk, ezek a ma kapható

→ legkorszerűbb berendezések. A világítási terület egy színházban olyan, ami állandóan korszerűsítésre szorul. Folyamatosan cserélni kell a berendezéseket, mert nagyon hamar elavulnak. Amilyen üzemórával mi dolgozunk, nagyon sok ideig van bekapcsolva a lámpapark, rendkívül elhasználódnak, ezért legalább 5-6 évenként cserélni kellene.

Jelenleg a világ egyik legjobb, legkorszerűbb fényszabályzó pultjával dolgozunk, a Grand MA2 német berendezéssel. Ilyen géppel készítik az igazi nagy műsorokat a világban, például az Eurovíziós Dalfesztivált is, és több színház is ezt a pultot használja. Köszönhetően a távvezetőnknek és a színház vezetésének, világítástechnikában színházunk jelenleg sokkal job-

ban áll, mint 5 évvel ezelőtt. Az új bemutatók látványigénye megköveteli, hogy folyamatosan újabb és jobb eszközöket használjunk. Sok rendező háttérvetítést vagy egyéb vetítést szeretne beépíteni a látványba, ehhez az Operaháznak mindössze két vetítőgépe van. Reméljük, hogy a felújítás során ebben is történik fejlesztés, mert jelenleg a komolyabb vetítési igények kiszolgálására külső céget szoktunk felkérni. LED-falakat is bérlünk, de nyáron rendeltünk saját részre is. A következő nagy felújításnál elsősorban az elektromos és az UTP hálózat átnézésére, bővítésére és fejlesztésére, szükség esetén cseréjére lesz majd szükség.

Egyáltalán nem számítottam arra, hogy kapok valamilyen díjat az idén, mert 2014-ben

kaptam már egy Vasfüggöny díjat. Nagyon köszönöm a vezetőségnek, ez olyan elismerése a munkámnak, hogy szinte meg is könnyeztem. A műszak dolgozói között sokan vannak az Operaházban, akik a munkájuk alapján szintén megérdemelnek valamilyen kitüntetést. Nekem „Az előadásokért” díjjal már két elismerésem is van, ez nagy megbecsülése a munkámnak. Úgy tudom, hogy a Vasfüggöny díjat csak műszaki dolgozók kapják, „Az előadásokért” díjat pedig az Operaházból bárki, akit a kuratórium erre a díjra méltónak talál. Ezért külön megtiszteltetés, hogy a művészek között engem is kitüntettek. Talán azért van, mert én nem is dolgozni, hanem „játszani” járok be az Operaházba.

Vasfüggöny díjat kapott:

Pauscher Gyula, az operaház főcipésze

2005 elején kezdtem el dolgozni cipész szakmusként az operaház cipésműhelyében, Szedlák Lajos volt a műhelyvezető. Amikor 2012-ben nyugdíjba vonult, megkérdezte, hogy elvállalnám-e ezt a

feladatot, mert úgy gondolta, hogy ezt a kérdést „házon belülről” kell megoldani. Gondolkodási időt kértem, mert nem volt ilyen irányú tapasztalatom. Ugyanis az nem ugyanaz, hogy elkészíték naponta 1-2 pár cipőt, vagy vezeték egy többdolgozós műhelyt, annak összes feladatával, gondjával, bajával. Pár nap után, a családommal is megbeszélve, mégis úgy döntöttem, hogy vállalom.

1970-ben születtem. Újpesten a Simon Ferenc Cipő- és Bőripari Szakközépiskola és Szakmunkásképzőben 1984-1987 között tanultam, cipész szakmunkás lettem. Akkoriban a tanulókat különböző műhelyekben helyezték el szakmai gyakorlatra. A szerencse úgy hozta, hogy a Jelmezkészítő Vállalathoz kerültem két osztálytársammal együtt. Ebben a műhelyben nem gépi cipőgyártás folyt, hanem kézi munkát végeztünk. Így tényleg megtanultuk a cipőkészítés minden fázisát. Ha most visszagondolok erre a lehetőségemre, úgy látom, hogy már akkor eldől a további sorsom, amely szerint nekem a „kézi cipőkészítéssel” kell majd foglalkoznom. A későbbiek során a cipőgyárak egymás után csődöltek be, viszont a kézi cipőkészítés hiányszakma lett. 1987-ben, amikor az iskolát befejeztem, továbbra is a Jelmezkészítő Vállaltnál dolgoztam mint végzett cipész. Egészen

1993-ig maradtam ott, majd egyéni vállalkozóként cipő- és táskajavítással foglalkoztam.

2005-ben egy volt kolléganőm – akivel a Jelmezkészítő Vállaltnál együtt dolgoztam – szólt, hogy nem lenne-e kedvem a jelenlegi munkahelyén, az Operaház cipésműhelyében dolgozni. Igent mondtam. Azóta itt dolgozom, és 2012 óta irányítom a műhely munkáját.

Úgy érzem, hogy a jelmeztervezők és a kivitelezést szervezők szeretnek velünk dolgoztatni. Óriási repertoárral dolgozik az Operaház, rengeteg bemutató van. Sok a munkánk, de nem minden lábbeli készül a mi műhelyünkben. A tervezők azonban szeretnek velünk dolgoztatni, mert megbízhatók vagyunk, határidőre elkészülünk. A külső gyártásban készülő cipőkkel többnyire akad valami gond, és a javítás – idő szűkében – nehézkes.

Heten dolgozunk a műhelyben, három hölgy és velem együtt négy férfi. A három felsőrész-készítő hölgy közül az egyik szerkesztő és mintakészítő is. Van külön szerkesztő szabász férfi és három cipész, mi készítjük az „alja munkát”. A feladatom nemcsak abból áll, hogy irányítom a műhelyt, hanem részt veszek a cipőkészítési munkában is.

Egy új bemutató kapcsán, legyen az akár opera vagy balett, a szituáció mindig ugyanaz. A darab jelmeztervezője lerajzolja a szereplők ruhadarabjait és a cipőket, a kivitelezővel eljön a műhelybe, ahol megbeszéljük a feladatokat. Ilyenkor állítjuk össze a szükséges kellékek listáját: bőr, paszomány, heveder, masni stb. Ezeket beszerzik. Megmondom, hogy melyik művésznek nincs vagy már nagyon régi a cipőmérete. Ezeket a művészeket beküldik a műhelybe méretet venni. A jelmeztervező elmondja szereplőnként, hogy kinek milyen cipőt szeretne. A balettnél a koreográfussal is egyeztetnek. A szereposztás szerint megbeszéljük az igényeket, kiválasztjuk a bőrt. A baletthez vékonyabb, nagyon puha kesztyűbőrből készítjük a cipőket, hogy minél puhább, lágyabb lehessen a lábbeli. Az operához másfajta bőrt is használunk, a színpadi mozgástól függően. A következő lépés a beszerzés, ahol szeretek jelen lenni, főleg a bőrök megvételénél. Az anyagbeszerző többnyire csak szín szerint választ, de a bőr minőségét nem figyeli. Én segítek eldönteni, hogy a feladathoz a megfelelő bőrt vegyünk meg. Az általánosan használt anyagokat, cérnákat, ragasztókat, varrótüket stb. a

▶ A kéjenc útja egyik különlegessége

▶ A Parázsfulválcska szöcskeláblébjelje

műszaki osztályon keresztül rendeljük meg az anyagbeszerzéstől.

Minden operaházi művészről, akár énekes, akár balett-táncos vagy segédszínész, van láb-méretünk. Magam vagy valamelyik kollégám méri meg a művészek lábát, több ponton, mint ami szokásos, hogy például csizmát is tudjunk készíteni – úgy lesz igazán lábra simuló a cipő. Természetesen ezeket a méreteket kb. kétévenként fel kell frissíteni, hiszen minden embernek változik a lába. A méretek alapján elkészítem a kaptafát, vannak jelmezkaptafák és balettkaptafák. Az operai jelmezkaptafa olyan, mint a „civil” cipő kaptafája, de a balettcipőkhöz speciális kaptafa készül. Egészen különleges a balettcsizmák kaptafája, ami nem is hasonlít egy „igazi” csizma kaptafájához, hiszen a balett-táncosok sokszor feszítik a lábfejüket, ezért más a kaptafa és a csizmák mintájának kialakítása is. Így tud a balett-táncos spiccelni, lábujjhegyen táncolni. Az elkészült kaptafákat mindenkinek névre szólóan őrizzük.

A kész cipőt elviszem a szereplőhöz felpróbálni, az esetek 80%-ában az első próbára jó a cipő, ha van valami igazítanivaló, akkor azt megjavítjuk. Felhúzzuk újra a kaptafára és javítjuk. Teljesen normális dolog, hogy a változásokat követni kell. Például a bőr minősége, vastagsága miatt is szükséges lehet a változtatás. Nem tudom elfogadni, ha az általunk készített lábbeli nem kényelmes. Ha ez próbáláskor kiderül, változtatunk a kényelmetlen részen, sőt, ha máshogy nem megy, lebontjuk, és a művészek kérése alapján újra elkészítjük. Ezt a hozzáállást rendkívüli módon értékeli az énekesek, a balettművészek és a segédszínészek is. Bármilyen kacifántos lábbelit készítünk, az a legfontosabb, hogy hordható, kényelmes legyen. A szenvedély és az alázat jellemző a műhelyünkben dolgozókra, azt hiszem, nem is tudnánk másképp dolgozni.

Az elkészült cipőket az öltöztetők átveszik, és a jelmezzel együtt a jelmeztárban tárolják. Amennyiben egy-egy előadás lekerül a műsorról, a cipőket a raktárban a jelmezekkel együtt őrzik. Ha a produkció újra előadásra kerül, ugyanabban a szereposztásban, akkor a művész felpróbálja a régi cipőjét, és amennyiben

► Kotornusz a Vihar című operából

► Don Quijote csizmája

megfelelő, akkor azt használja. Ha a cipő már nem jó a művész lábára, természetesen új kaptafa, új cipő készül. Amennyiben a szereposztás változik, akkor az új művész számára mindentől újat csinálunk.

Egy-egy nagy balettbemutatóhoz kb. 150 pár lábbelit készítünk. Általában két balettbemutató van egy évadban. Ezekon kívül a repertoáron levő darabokhoz az új beállónak is új cipőket készítünk. Például a *Diótörő* balett idei előadásaihoz is készítettünk 40 pár új lábbelit, pedig tavaly volt a bemutató. Az úgynevezett klasszikus baletthez szükséges spicc-cipőket ma már nem mi készítjük. Ezeket minden színben és méretben, megfelelő minőségben készen is lehet kapni.

Az a nagy szerencsénk, hogy az Operaház vezetősége az utóbbi három-négy évben adott arra pénzt, hogy korszerűsítsük a műhely gépparkját. Így több olyan nagyon hasznos gép ke-

rült a műhelyünkbe, amelyekkel még jobb, még szebb cipőket tudunk gyorsabban készíteni. Vettünk új, oszlopos és asztali varrógépeket, új serfelőgépet, ezek nagyon nagy segítséget jelentenek a munkánkban. Van új csiszológépünk is, a régit még egy itteni kolléga készítette.

Szakemberekből jól állunk, szinte csak akkor cserélődnek a kollégák, amikor valaki nyugdíjba megy. Az azért gondot jelent, hogy a nyugdíjba vonult kollégák helyére felvett szakmunkások sem egészen fiatalok. Sajnos ez az összes kézműves szakmára igaz, nem lehet 40 év alatti kollégát találni. Az utánpótlás egyáltalán nincs megoldva, és ez komoly probléma lesz egy idő múlva.

Ezzel a díjjal, amelyet most kaptam, úgy érzem, hogy a műhely teljesítményét díjazták, amiben benne van természetesen az én munkám is, éppen ezért nagyon örülök neki, nagyon jólesett.

Vasfüggöny díjat kapott:

Czigner László, az Operaház főgondnoka

2000-ben karbantartó lakatosként kezdtem dolgozni az Operaházban, tanult szakmám gépésztechnikus. Édesapámnak volt egy lakatosműhelye, lényegében nála tanultam meg igazán ezt a szakmát. Másfél évig dolgoztam itt, akkor az egész csoportot kiszervezték az Operaházból

egy külső céghez. Amikor lehetőség nyílt arra, hogy visszajöhessenek az Operába, azonnal megragadtam az alkalmat, és visszajöttem műszaki ügyintézőnek. Ez a munka az összes üzemeltetési területet érintette, ami a műszaki vezetőhöz tartozott. A műszaki vezető feladatainak

ellátását segitettem. Később gondnokhelyettes, majd gondnok lettem. Jelenleg főgondnokként vagyok besorolva az Operaház dolgozói közé. Igazán nem vettem észre változást az eddig végzett munkámhoz képest a beosztások változásával. A feladatom annyival lett több egy gond-

nokénál, hogy az intézményhez tartozó létesítmények gondnoki munkáját, feladatait azok gondnokaival én hangolom össze, ellenőrzöm.

A munkaköröm kiterjed az Operaház épüle-

tén kívül az Erkel Színházra, az Üzem házra, a Jókai utcai próbatermünkre, a külső raktárakra és műhelyekre, üdülőre, vagyis minden létesítményre, ami az Operaházé.

Úgy jellemezhetném a gondnokság feladatait, hogy minden hozzánk tartozik, ami nem a színpadi produkció megvalósítására vonatkozik, illetve, ami nem vezetéken vagy csövön érkezik a színházba. Hozzánk tartozik a portaszolgálat, a takarítás, a külső karbantartó cégek irányítása. Rendelkezünk egy elég nagy létszámú karbantartó csoporttal. Így a javítások jelentős részét házon belül el tudjuk végezni, lényegesen olcsóbban és gyorsabban, mint egy külsős cég. Van négy főből álló restaurátor csoportunk, akik a közönségforgalmi terek

műemlékeinek szakszerű javítását végzik. A mi csapatunk feladata a belső anyagmozgatás és a berendezések, valamint a bútorok állagmegóvása. Továbbá mi végezzük el a különböző rendezvényekre való átalakításokat, átrendezéseket. Mindezeket 28-29 fős csoporttal látjuk el.

Nálunk nyáron sincs üzemszünet. Az épület akkor is üzemel, amikor nincs előadás. A nyári szünetben tudjuk elvégezni a nagyobb karbantartásokat, nagyjavításokat, illetve ekkor több külső cég dolgozhat az épületben a felújításokon.

Az Operaház utoljára 1984-ben lett teljesen felújítva, azóta nagyon elhasználódott az épület. Most a 2016-17-es évad végi kezdéssel tervezik a következő teljes felújítást. Ennek már éppen ideje. Nem kell megvárni, amíg teljesen tönkremegy az épület. Az eddig még nem javított műemléki területeket restaurálni kell. Az elavult berendezéseket pedig úgy kell új, korszerű berendezésekre cserélni, hogy közben megóvjuk a műemléket. Az épület összes nyílászáróját korhűen, hőszigetelve kell felújítani, mert a jelenlegi ablakok szimpla üveglablakok. A nézőtéri székek felújításánál figyelembe kell venni azt is, hogy ma már az átlagos magasságú emberek nem tudnak a széksorokban kényelmesen leülni! Ugyanakkor úgy kell alakítani a

belső teret, hogy annak jó akusztikája megmaradjon. Valószínűleg az elkövetkezendő felújításnál jelen kell legyünk, hiszen mint „jó gazda” esetleg segíteni tudjuk a munkavégzést. Ahhoz, hogy az átadás után zökkenőmentesen tudjuk üzemeltetni az épületet, fontos, hogy már építés közben megismerjük az új berendezéseket, nyomvonalakat.

Nem számítottam rá, hogy kapok valamilyen díjat, mert annyira magától értetődő, amit teszek a színházban. A gondnokság munkáját, ha jól végezzük a feladatunkat, nem is lehet észrevenni. Az a természetes, ha nem jelentkezik hiba, nincsen fennakadás. Ebben az elismerésben minden kollégám becsületes munkájának eredményét látom viszont, amit ezúttal is köszönök nekik.

Vágó Nelly-émlékérmét kapott:

Rományi Nóra jelmeztervező

(A Vágó Nelly-díjat 2016 őszén alapította az Operaház)

Gyerekkoromtól kezdve jelmeztervezőnek készültem. 12-13 éves koromtól pedig már célirányosan erre a pályára készültem. A Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolában tanultam, börművész szakon, mivel itt volt le-

hetőség az iskolán belül ruhákkal, jelmezekkel is foglalkozni. 1993-ban érettségiztem, utána egy évig a Magyar Televíziónál dolgoztam jelmeztervező-asszisztensként. Az Iparművészeti Egyetemen tanultam tovább, öltözképzés szakon. Az egyetemi évek alatt készítettem jelmezterveket, főként televíziós produkciókhoz és az Interoperett Újévi Koncertekhez. 1999-ben szereztem diplomát, diplomamunkám Kodály Hány János c. zenés játéka jelmezeinek megtervezése volt. Ezután leginkább zenés, táncos da-

rabokhoz, valamint televíziós mesejátékokhoz terveztem.

2008 óta a legmeghatározóbbá számomra a Madách Színház és a Szirtes Tamás által rendezett darabok váltak. Ekkor terveztem a *József és a színes szélesvásznú álomkabát* jelmezeit. Majd ezt követte a *Spamalot*, avagy a *Gyalog Galopp* (2009), a *Sors bolondjai* és a *Jézus Krisztus szupersztár* (2010), az *Én, József Attila*, a *Mary Poppins*, a *Napsugár fiúk* (2012), a *Nyomorultak* (2015-16). Ezek zömében látványos, nagy produkciók, elég pontos és kötött menete van annak, hogy mit miként csinálunk, nagy koncentrációt igényelnek, sok szakember profi munkája hangolódik össze. Elengedhetetlen a jó együttműködés a rendezővel és a díszlettervezővel. Ebben a szakmában igazi csapatmunkára, harmonikus együttműködésre van szükség a kiváló eredményhez, és nekem is ehhez kell hozzátennem a magam mozaikdarabkáját. Díszlettervezők közül több produkcióban dolgoztunk együtt Rózsa Istvánnal és Kentaurral, többek között a Madách Színházban és a Kecskeméti Katona József Színházban is.

Fontosnak tartom megemlíteni a jelmeztervező-asszisztensek és jelmeztervező műhelyek munkáját, akik nélkül a terveim nem tudnának életre kelni.

Nem vagyok társulati tag, így ez egyfajta vándorélet, de szabadúszóként izgalmas időnként más emberekkel, társulatokkal találkozni. Sokszor terveztem a Kecskeméti Katona József Színház számára is. Például: *A padlás* (2008), *Csipkerózsika* (2009) – ehhez a két előadáshoz díszletterveket is készítettem – valamint a *Nem ér a nevem* (2010), *A nyomorultak* (2010), *A víg özvegy* (2011), *Doctor Herz* (2012). De más vidéki színházaknak is, többek között jelmezeket a *Pinokkió* (2009) a Györi Nemzeti Színház, a *Zárt tárgyalás* (2011) a Székesfehérvári Vörösmarty Színház előadásai számára. Nagyon közel áll a szívemhez a balett műfaja, nagy örömmel készítettem jelmezterveket a Pécsi Balett számára: *A diótörő* (2013) és *A kis herceg* (2016).

2015-ben kezdtem az Operaháznak tervezni. *A diótörő* volt az első munkám a Magyar Nemzeti Balett számára, 2016 novemberében mutatuk be a *Don Quijótét*, a következő produkció,

amin most kezdünk el dolgozni, *A kalóz* című balett. A sok, többségében monumentális zenés produkció mellett néha jólesik kisebb, intimebb prózai darabokat is tervezni, mint a *Gözben* (2015) a Karinthy Színházban.

A balettjelmezek megtervezése gondolatilag és technikai kivitelezési formájában is eltér a prózai előadások jelmezeitől. Más-más a két műfaj, a balettnél megvannak azok a határozott szabályok, amelyeket be kell tartani, azaz a tervezésnél alkalmazkodni kell ezekhez. A musicalnél nagyon gyakran gyors öltözések vannak, és ehhez úgy kell kitalálni a ruhát, hogy technikailag működni tudjon. A sokszereplős daraboknál minden egyes jelmezt úgy kell megtervezni, hogy a színpadi látvány egységes legyen, azaz a sokszínűség egységes színpadképet, látványt alkosson. Ennek érdekében a díszlettervezővel szorosán együtt kell működni.

Egy-egy produkciónak a tervezését nagyjából a bemutató előtt fél évvel megkezdjük. A musicaleknél először a rendező és a díszlettervező megalkotja a látványtervet és kialakítják a szereplők mozgását. Mikor eddig eljutottak, akkor kapcsolódom be a jelmez tervezésével. A balettelőadásoknál pedig a produkció látványának megtervezését együtt fejlesztjük, közös megbeszéléseken egyeztetve a rendező-koreográfussal és a díszlettervezővel.

A jelmeztervezőnek mindig alkalmazkodnia kell bizonyos keretekhez, hol szigorúbbakhoz, hol kevésbé határozottakhoz, hiszen ez nem egyéni műfaj, a látványnak, a jelmezeknek működniük kell a darab egészéhez alkalmazkodva.

Az első lépés, hogy megkapom a szövegkönyvet, és zenés darab esetében ugyanilyen fontos, hogy a zenét is meghallgassam. Összeáll bennem egy kép, ezt megvitatjuk a rendezővel, aki meghatároz alapvetéseket, hangulatot, beszélünk a karakterekről. A tervezés a gyűjtőmunkával

kezdődik. Ez mindig így van, nem lehet megspórolni az utánajárást. A darab kivitelezőjével elkészítjük a költségvetést. Az első vázlatok sokszor még nem a végleges képet mutatják, az csak többszöri egyeztetés után alakul ki. A díszletterv ismeretében tudjuk meghatározni például, hogyan emeljük ki szereplőket, vagy éppen ellenkezőleg, hogyan olvadjanak be a látványba. Mikor készen vannak a tervek, keresünk megfelelő anyagokat. Ha nem találunk az elképzelésnek megfelelőt, akkor festetünk, hímeztetünk, nyomtatunk. Egy előadásban a cipőtől a fejdíszig mindent meg kell tervezni, és az elkészítés során a különböző műhelyekben mindenkivel meg kell beszélni a kivitelezést. Egy-egy produkció több műhelyben készül, ezeket mind-mind végig kell járnom, követni kell a gyártási folyamatot. Jelen vagyok a jelmezes próbákon, és amennyiben szükséges, javítok a jelmezeken. Így kísérem végig a produkciókat a bemutatóig.

A musicalek és a baettek általában sokszereplősek, egy ilyen előadásban több száz jelmez van, sokszor öltöznék a szereplők, gyakori a kettes-hármas szereposztás is. Évente több produkció jelmezeit tervezem, ez azt jelentheti, hogy akár ezer jelmezt is tervezek évente. Mivel egyszerre több produkció is készül, és ezek különböző fázisoknál tartanak – van, amelyikhez éppen a rajzokat készítem, egy másik már a műhelyekben készül, és van, amelyik már a színpadon próbál – elég nagy koncentrációt igényel a munkáim összehangolása. Most kezdem a Madách Színházban *A szerelmes Shakespeare* című előadás tervezését, közben már készülnek az Operaház műhelyeiben *A kalóz* jelmezei. Nemrég mutatták be a Karinthy Színházban *A nercbandát*, ahová szintén én terveztem a jelmezeket, ez ugyancsak zenés előadás, csak egy sokkal intimebb közegben.

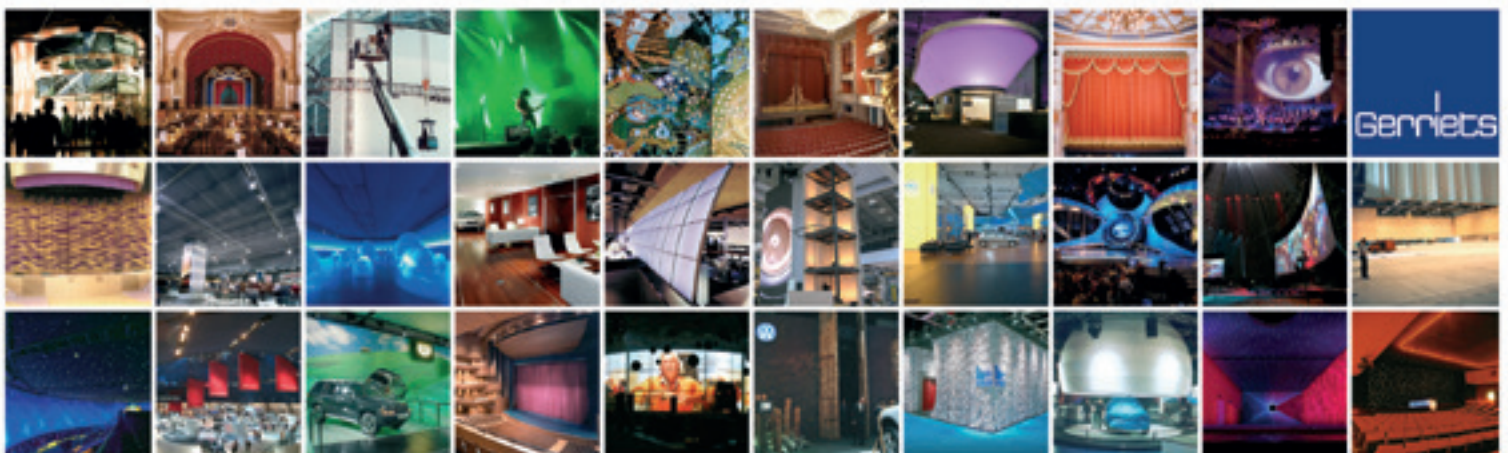
Az említett darabok különböző korokban játszódhatnak, így a jelmezekkel a megfelelő korok

stílusát idézzük meg, figyelembe véve a már említett „kereteket”. A kosztümök összességében egyértelműen az adott korból merítenek. Változatos feladatot jelent számomra a különböző korok stílusának megjelenítése, felidézése. A *Don Quijotéhoz* spanyol reneszánsz jelmezeket, *A kalózban* pedig mesés, egzotikus törökös, keleties világhoz terveztem turbános, bugyogós jelmezeket, ami teljesen más világ.

Munkám során először a Kecskeméti Katona József színház *Padlás* előadásának jelmeztervezéséért kaptam elismerést, a színház által alapított „Estem” díjat, amelyet a közönség szavazatai alapján ítélnék oda évről évre. 2016-ban pedig az Operaházban a Vágó Nelly-emlékérem kitüntetését vehettem át. Ez a díj azért is értékes számomra, mert az odaítélő kuratóriumban többek között olyan nagyszerű jelmeztervező művészek vannak, mint Jánoskúti Márta, vagy Kovács Yvette Alida. Nagyon megtisztelő, hogy Vágó Nellyhez kötődő díjat vehettem át, mivel az ő munkásságára hatalmas példaképként tekintek.

Lejegyezte
KÁRPÁTI IMRE

Lángmentes textíliák, Ékszerfüggönyök, Akusztikus és hangfogó anyagok, Effekanyagok, Függönyök, Balettpadlók, Függőnymozgató rendszerek, Sínrendszerek, Nagy teherbírású, sínrendszerek, Függőnyeltető rendszer, Vetítőlámpák, Vetítőlámpák alumínium kerettel, Csévéltöltő vetítőlámpák, Végtelenített láncos függőnyhúzó rendszer, Mobil színpad/pódium

The Drama Experience.